# حقایقی درباره پل صراط در روز حساب

۱. امالی صدوق: امام صادق علیه السلام فرمود مردم بر صراط گذرند بطبقات مختلف، صراطی که از مو باریکتر و از شمشیر برنده‌تر است بعضی چون برق از آن گذرند و برخی چون اسب تند رو و بعضی بر سر و دست و بعضی چون پیاده رو و برخی بر آن آویزان باشند و آتش مقداری از آن‌ها را گرفته است.

کتاب حسین بن سعید و النوادر از قاسم بن محمد همانند آن را روایت کرده است.

۲. تفسیر قمی: حضرت امام محمّد باقر علیه السلام فرمود: وقتی آیه «وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ» نازل شد، درباره آن از رسول خدا صلی اللّٰه علیه و آله و سلم پرسیدند. ایشان فرمود: جبرئیل روح الامین مرا خبر داد: خداوند که هیچ خدایی جز او نیست، چون پیشینیان و پسینیان را گرد آورد، دوزخ را به پیش می‌آورد، حال آن‌که دوزخ با هزار افسار آورده می‌شود و هر افساری از آن را یکصد هزار فرشته سهمگین و خشمگین گرفته است و صدایی مهیب و خشم آلود و نعره ای خوفناک دارد و چنان بانگی بر می‌آورد که اگر خداوند عزّ و جلّ آن را برای حساب به گاهی دگر

وانگذاشته بود، دوزخ همه را هلاک می‌کرد. سپس دوزخ گردن می‌کشد و آفریدگان را سراسر، از نکوکار گرفته تا بدکار، در میان می‌گیرد. در آن هنگام هر آن بنده ای که خدا آفریده باشد، از فرشته تا پیامبر، همگی ندا می‌دهند: پروردگارا! مرا دریاب، مرا دریاب. حال آن‌که تو ندا می‌دهی: پرودگارا! امّت مرا دریاب، امّت مرا دریاب. آن‌گاه صراطی بر دوزخ می‌گذارند که برّان‌تر از شمشیر است و سه پل بر آن قرار دارد: بر یکی امانت داری و رحِم، و بر دومی نماز، و بر دیگری پروردگار جهانیان است که هیچ خدایی جز او نیست. در آن دم آفریدگان وادار به گذر از صراط می‌شوند و رحِم و امانت داری جلویشان را می‌گیرند. اگر از آن‌ها نجات یابند، نماز جلویشان را می‌گیرد و اگر از آن نیز نجات یابند، پایان راه به پروردگار جهانیان عزّ و جلّ می‌رسد و این کلام خداوند عزّ و جلّ است که فرمود: «إِنَّ رَبَّکَ لَبِالْمِرْصَادِ». این چنین مردم بر روی صراط با گام‌هایی گاه لغزان و گاه استوار در می‌آویزند و فرشتگان بر گرد صراط ندا سر می‌دهند: ای بردبار! بیامرز و درگذر و به نیکی خود در گذران و سلامت دار. حال آن‌که مردم بر آن همچون پروانه، فوج فوج در آتش می‌افتند و چون تنی از آنان به مهر و رحمت خداوند تبارک و تعالی نجات یابد، سوی صراط می‌نگرد و می‌گوید: ستایش از برای خداوندی که پس از نومیدی من، به نیکی و منّت خویش، مرا از تو نجات بخشید. به راستی که پروردگارمان بسیار آمرزنده و شکور است.

بیان: گویم در باب«اینکه در قیامت، جهنم آورده می‌شود»روایت صدوق با اندک تغییری گذشت. این‌که فرمود: «منتهی به سوی پروردگار عالمیان است» یعنی به سوی عدل ومجازات او در مورد مظالم بندگان.

۳. معانی الاخبار: مفضّل بن عمر گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم، صراط چیست؟ فرمود: راهی بسوی شناختن خدای بزرگ است، و صراط دو گونه است: ۱- صراط در این سرای، ۲- صراط در آن سرای، اما صراط دنیا امام می‌باشد، که فرمانبرداری از او واجب است، هر کس که در دنیا او را شناخت و رهنمودهای او را بکار بست، در آخرت از صراط که پلی است به روی جهنّم خواهد گذشت، و هر کس در اینجا امام خود را نشناخت، هنگام گذشتن از صراط آخرت گامش خواهد لغزید و در آتش دوزخ خواهد افتاد.

۴. معانی الاخبار: سعد بن طریف گوید: حضرت باقر علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلّی اللَّه علیه و آله به علیّ علیه السلام فرمودند: ای علی هر گاه روز قیامت بپا گردد من و تو و جبرئیل بر صراط می‌نشینیم و حقّ عبور از آن‌جا به هیچ‌کس داده نمی‌شود، مگر این‌که برگه عبوری داشته باشد که تبرئه و رهائی او بسبب ولایت تو در آن ثبت گردیده باشد.

۵. تفسیر قمی: در روایت ابی الجارود در مورد فرموده خداوند عز و جل آمده «إِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ» است: ایستادنشان بر صراط است.

۶. ثواب الاعمال: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت شده است که ایشان درباره کلام خداوند عزّ و جلّ: «إِنَّ رَبَّکَ لَبِالْمِرْصَادِ» فرمود: آن پلی است بر صراط که هیچ بنده ای با حقّی که از دیگری نزد اوست، از آن نمی‌گذرد.

۷. مناقب ابن شهر آشوب رسول خدا صلی اللّٰه علیه و آله درباره کلام خداوند متعال: «فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ» فرمود: بر فراز صراط، گردنه ای عبور ناشدنی قرار دارد که طول آن سه هزار سال است؛ هزار سال پایین آمدن است و هزار سال خار و خاشاک و عقرب و افعی و هزار سال بالا رفتن.

من نخستین کسی هستم که از آن گردنه عبور می‌کند و دومین کس که از آن گردنه عبور می‌کند، علی بن ابی طالب علیه السلام است. آن‌گاه حضرت صلی الله علیه و آله و سلم پس از سخنی فرمود: هیچ‌کس بدون رنج از آن گردنه عبور نمی‌کند، به جز محمّد صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت او - که سلام و درود خدا بر آنان باد.

۸. مناقب: ابن شهر آشوب از تفسیر مقاتل: از عطاء، از ابن عباس روایت کرده است که: «يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ» خداوند محمد صلی الله علیه و آله و سلم را عذاب نمی‌دهد «وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ» و علی بن ابی طالب و فاطمه و حسن و حسین صلوات الله علیهم اجمعین و حمزه و جعفر را عذاب نمی‌دهد «نُورُهُمْ يَسْعَى»، صراط را برای علی و فاطمه علیهما السلام هفتاد برابر بیشتر از دنیا روشن‌تر می‌نماید. پس نور آن‌ها در پیشاپیش و در سمت راست آنان می‌شتابد و آنان نیز آن را دنبال می‌کنند؛ پس اولین بار اهل بیت صلوات الله علیهم اجمعین مانند برق تند و تیز از صراط می‌گذرند. سپس گروهی مانند باد از آن می‌گذرند، سپس گروهی با سرعت دویدن اسب از آن می‌گذرند، سپس گروهی با سرعت دویدن مرد از آن می‌گذرند، سپس گروهی با سرعتی معادل راه رفتن از آن می‌گذرند، سپس گروهی با سرعتی معادل چهار دست و پا رفتن کودک از آن می‌گذرند، سپس گروهی با سرعتی معادل خزیدن از آن می‌گذرند، و خداوند آن را برای مسلمین پهن و گسترده می‌کند، و برای گناهکاران باریک می‌کند. خداوند سبحان می‌فرماید: «يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا» تا این‌که به واسطه آن، از صراط بگذریم. فرمود: امیر المؤمنین علیه السلام بر روی کجاوه ای از زمرّد سبز رنگ از آن می‌گذرد و همراه ایشان فاطمه سلام الله علیها بر روی اسبی از یاقوت

قرمز که در اطراف وی هفتاد هزار حور بهشتی که به سان برق درخشنده هستند، از آن می‌گذرد.

۹. کافی: رسول خدا صلی اللّٰه علیه و آله و سلم می‌فرمود: دو کناره صراط در روز قیامت، رحم است و امانت، چون صله رحم کن و امانت پرداز بدان گذرد، به بهشت رسد چون خیانت کار در امانت و قطع کننده رحم بدان گذرد با آن هیچ کاری بدو سود ندهد و صراط او را در دوزخ واژگون کند.

کتاب حسین بن سعید و النوادر از حنان همانند آن را روایت کرده است.

۱۰. نهج البلاغه: و بدانید که باید از صراط عبور کنید، گذرگاهی که عبور کردن از آن خطرناک است، با لغزش‌های پرت کننده, و پرتگاه‌های وحشت زا، و ترس‌های پیاپی!.

۱۱. امالی طوسی: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده است که ایشان فرمود: چون روز قیامت فرا رسد و صراط بر روی دوزخ قرار گیرد، تنها کسانی از آن می‌گذرند که جوازی دربردارنده ولایت علی بن ابی طالب به همراه داشته باشند و این همان کلام خداوند متعال است که فرمود: «وَقِفُوهُمْ إِنَّهُم مَّسْئُولُونَ»، یعنی درباره ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام است.

۱۲. تفسیر امام علیه السلام، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: وقتی خداوند متعال بندگان اولین و آخرین را مبعوث می‌کند، منادی از زیر عرش ندا می‌دهد که چشمان خود را فرو بندید تا فاطمه دختر محمد از صراط بگذرد. همه چشمان خود را می‌بندند و فاطمه از صراط رد می‌شود. همه چشمان خود را بسته اند جز محمد و علی و حسن

و حسین و انسان‌های پاک از فرزندان آنان. وقتی فاطمه به بهشت وارد شد، مرط او بر صراط کشیده می‌شود، یک طرف آن به دست خودش است و در بهشت است و طرف دیگر در عرصات محشر است. منادی پروردگار ندا می‌دهد: ای دوستداران فاطمه، اهداب لباس فاطمه، سرور زنان عالم را بگیرید. همه دوستداران فاطمه گوشه ای از لباس او را می‌گیرند که تعداد آن‌ها بیش از هزاران هزار نفر است و او همه را از آتش جهنم نجات می‌دهد.

۱۳. تفسیر امام علیه السلام، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: در روز قیامت تعداد زیادی از مردم در کنار پل صراط قرار دارند که فقط خداوند تعداد آنان را می‌داند. بسیاری از آنان گناهکاری هستند که دوستداران حمزه اند؛ دیوارهایی بین آنان و صراط کشیده شده است. آن‌ها می‌گویند: ای حمزه، تو احوال ما را می‌دانی. حمزه به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و علی علیه السلام می‌گوید: شما دوستان مرا می‌بینید که از من فریادرسی می‌خواهند. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به علی ولی الله می‌فرماید: ای علی، به عموی خود کمک کن تا دوستان خود را از عذاب آتش نجات دهند. علی علیه السلام نیزه ای را که حمزه با آن در راه خدا جنگیده می‌آورد و به او می‌دهد و می‌گوید: ای عموی رسول خدا، و عموی برادرم، با این نیزه عذاب جهنم را از دوستان خود بردار، همان‌طور که در دنیا با آن دشمنان خدا را کشتی. حمزه نیزه را با دست می‌گیرد و زنجیر آن را در دیوارهای آتشین مقابل آنان فرو می‌کند و آن را به اندازه فاصله پانصد سال پرتاب می‌کند، سپس به دوستان خود می‌گوید: رد شوید. آن‌ها به سلامتی از صراط می‌گذرند و عذاب آتش از آن‌ها دفع می‌شود و ترسشان از بین می‌رود و پیروزمندانه به بهشت می‌روند.

۱۴. تفسیر فرات بن ابراهیم، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: جبرییل به نزد من آمد و گفت: ای محمد، آیا به تو بشارت بدهم که با چه چیزی از صراط می‌گذری؟ فرمود: بله. جبرییل گفت: با نور خداوند، و علی نیز با نور تو می گذرد و نور تو نور خداست. و امت تو با نور علی می‌گذرند و نور علی از نور توست. وَ مَنْ لَمْ یَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُوراًفَما لَهُ مِنْ نُورٍ.

۱۵. خصال، امام علی علیه السلام فرمود: آن قدر بر سر صراط می‌ایستم و می‌گویم خداوندا شیعیان من و یاران و دوستانم را در دنیا، تا آخر آن‌چه که در باب شفاعت گذشت.

۱۶. فضائل الشیعه شیخ صدوق، رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: ثابت قدم‌ترین شما بر روی پل صراط، کسی است که بیش از همه به اهل بیت من عشق دارد.

۱۷. رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به علی علیه السلام فرمود: هرگز قدم مومنی که عشق به تو در دلش ثبت شده است، بر روی صراط نمی‌لرزد و خداوند او را به بهشت وارد می‌کند.

۱۸. تفسیر امام علیه السلام: راه راست دو راه است: راهی در دنیا و راهی در آخرت. راه راست در دنیا، راهی است که از غلو کوتاه‌تر و از تقصیر بلندتر است و به باطل نمی‌گراید. و اما راه در آخرت، راه مومنان به سوی بهشت است که راست است و مومنان از آن به سوی جهنم و یا غیر آن منحرف نمی‌شوند.

۱۹. العقائد: اعتقاد ما در مورد صراط این است که صراط حق است و پل جهنم است و گذرگاه همه مخلوقات بر آن قرار دارد. خداوند عز و جل

می‌فرماید: «وَ إِنْ مِنْکُمْ إِلَّا وارِدُها کانَ عَلی رَبِّکَ حَتْماً مَقْضِیًّا»و صراط در وجه دیگر، اسم حجت‌های خداوند است که هر کسی که در دنیا آن‌ها را شناخت و از آن‌ها اطاعت کرد، خداوند جواز گذر از صراط را به او می‌دهد که پل جهنم در روز قیامت است.

پیامبر صلی اللّٰه علیه و آله و سلم به علی علیه السلام فرمود: ای علی، در روز قیامت من و تو و جبرییل بر صراط می‌نشینیم و تنها کسی می‌تواند از آن گذر کند که به ولایت تو مومن باشد.

می گویم به گفته شیخ مفید، صراط در لغت به معنای راه است، به همین دلیل دین صراط نامیده شده است. زیرا راه به سوی ثواب است و ولایت امیر مومنان و امامان دیگر، به این دلیل صراط نامیده شده است.

علی علیه السلام فرمود: من راه راست خداوند و دستاویز محکم او هستم که هیچگاه گسسته نمی‌شود.

یعنی شناخت او و تمسک جستن به او، راهی به سوی خداوند سبحان است و در خبر آمده است که راه در روز قیامت به سوی بهشت، مانند پلی است که مردم از آن عبور می‌کنند و آن راهی است که در سمت راست آن پیامبر صلی اللّٰه علیه و آله و سلم، و در سمت چپ علی علیه السلام ایستاده است. و از جانب خداوند ندا می‌آید که «أَلْقِیا فِی جَهَنَّمَ کُلَّ کَفَّارٍ عَنِیدٍ.»

و در خبر آمده است که در روز قیامت فقط کسی از صراط می‌گذرد که جوازی از علی بن ابی طالب داشته باشد.

۱۶. و در روایت آمده که صراط برای کافر از مو نازک‌تر و از شمشیر برنده‌تر است. و منظور از آن این است که در روز قیامت از شدت ترس آن روز، کافر نمی‌تواند بر صراط ثابت قدم باشد. آن‌ها مانند کسی که بر چیزی نازک‌تر از مو و برنده‌تر از شمشیر راه می‌رود بر روی آن راه می‌روند. و این ضرب المثلی است که برای سختی کافر در گذشتن از صراط زده می‌شود که راهی به سوی بهشت و راهی به سوی جهنم است که بنده از آن به بهشت می‌رود و جهنم را می‌بیند. و گاهی او را از راهی منحرف عبور می‌دهند، به این دلیل خدای متعال فرموده است: «وَ أَنَّ هذا صِراطِی مُسْتَقِیماً» پس بین راهی که دعوت به سوی دین است و راهی که راه گمراهان است جدایی انداخته و خداوند متعال در دستوراتی که از دعا و تلاوت قرآن به بندگان داده فرموه است: «اهْدِنَا الصِّراطَ الْمُسْتَقِیمَ»نشانگر این است که هر راهی جز آن، راه راست نیست و راه خداوند دین اوست و راه شیطان، راه عصیان و سرپیچی است و همان‌طور که گفتیم صراط در اصل، به معنای راه است و همان‌طور که گفته شد، صراط در روز قیامت، راهی برای رسیدن به بهشت و آتش است. می‌گویم در تاویل نازک‌تر بودن صراط از مو و برنده‌تر بودن آن از شمشیر ضرورتی وجود ندارد و تاویل پدیده‌های بسیاری بدون ضرورت جایز نیست و بسیاری از روایات این باب را وارد می‌کنیم که امیر مومنان قسیم جهنم و بهشت است.